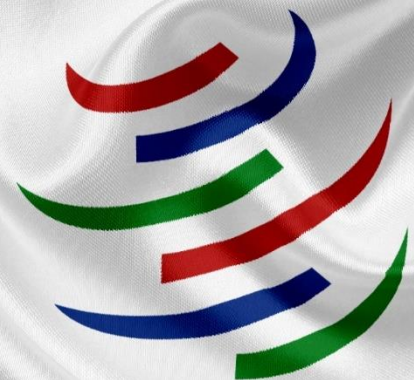

هشدار سازمان تجارت جهانی در خصوص خطرات
کاهش تجارت علیرغم پیش‌بینی رشد مجدد آن

WORLD TRADE
ORGANIZATION

مرکز پژوهش‌های اتاق گیلان

ترجمه: محمدرضا تقی‌زاده جورشری

خرداد ۱۴۰۳

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

شناسنامه

عنوان

هشدار سازمان تجارت جهانی در خصوص خطرات کاهش تجارت علی‌رغم
پیش‌بینی رشد مجدد آن

تهیه‌کننده: مرکز مطالعات و پژوهش‌های اتاق گیلان

ترجمه: محمدرضا تقی‌زاده جورشری

انتشاردهنده: روابط عمومی اتاق گیلان

خرداد ۱۴۰۳

آدرس: رشت، بلوار ولیعصر، شماره ۶۷۴ - کدپستی ۶۶۵۴۸-۴۱۶۹۷

۰۱۳-۳۳۷۵۷۰۳۷-۸

guilancima@gmail.com

<https://iccimguil.ir/>

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

WTO OMC

درباره سازمان تجارت جهانی

سازمان تجارت جهانی (WTO)، یک نهاد بین‌المللی است که با قوانین جهانی تجارت بین اعضای سازمان تجارت جهانی به وظایفش عمل می‌کند.

وظیفه اصلی آن، حصول اطمینان از این موضوع است که تجارت تا حد امکان روان، قابل پیش‌بینی و آزادانه جریان می‌یابد و زمینه فعالیت برابر برای همه اعضای آن وجود دارد.

خلاصه گزارش

سازمان تجارت جهانی (WTO)^۱، رشد مجدد تجارت در سطح جهان را پیش‌بینی می‌کند، اما در مورد خطرات روند کاهنده آن هشدار می‌دهد. اقتصاددانان سازمان تجارت جهانی در پیش‌بینی جدید خود اظهار داشته‌اند که انتظار می‌رود تجارت جهانی کالا در سال جاری به تدریج و پس از آفت در سال ۲۰۲۳ که ناشی از اثرات ماندگار قیمت‌های بالای انرژی و تورم بود، افزایش یابد. حجم تجارت جهانی پس از کاهش ۱.۲ درصدی در سال ۲۰۲۳، باید ۲.۶ درصد در سال ۲۰۲۴ و ۳.۳ درصد در سال ۲۰۲۵ افزایش یابد.

پیش‌بینی روند

در آخرین گزارش "چشم‌انداز و آمار تجارت جهانی"^۲، اقتصاددانان سازمان تجارت جهانی خاطرنشان می‌کنند که انتظار می‌رود فشارهای تورمی در سال جاری کاهش یابد و به درآمدهای واقعی اجازه دهد تا دوباره رشد کنند - به ویژه در اقتصادهای پیشرفته - بنابراین باعث افزایش مصرف کالاهای تولیدی می‌شود. در حال حاضر، افزایش تقاضا برای کالاهای قابل مبادله در سال ۲۰۲۴ مشهود بوده و شاخص‌های سفارشات صادراتی جدید نشان‌دهنده بهبود شرایط تجارت در ابتدای سال است.

نگوژی اوکونجو-ایویلا^۳، مدیرکل سازمان تجارت جهانی گفت: «ما به لطف زنجیره‌های تأمین انعطاف‌پذیر و چارچوب تجاری چندجانبه محکم که برای بهبود معیشت و رفاه حیاتی هستند، به سمت احیای تجارت جهانی حرکت می‌کنیم. برای حفظ رشد و ثبات اقتصادی، ضروری است که خطراتی مانند درگیری‌های ژئوپلیتیکی و پراکندگی تجاری را کاهش دهیم».

قیمت‌های بالای انرژی و تورم همچنان روی تقاضا برای کالاهای تولیدی تأثیرگذار بود و منجر به کاهش ۱.۲ درصدی حجم تجارت کالا در جهان در سال ۲۰۲۳ شد. این کاهش از نظر ارزش بزرگ‌تر بود و صادرات کالا با کاهش ۵ درصدی به ۲۴.۰۱ تریلیون دلار آمریکا رسید. تحولات تجاری در بخش خدمات با اقبال بیشتری همراه بود، به طوری که صادرات خدمات تجاری با ۹ درصد افزایش به ۷.۵۴ تریلیون دلار آمریکا رسید که تا حدودی کاهش تجارت کالا را جبران کرد.

حجم واردات در بیشتر مناطق به ویژه در اروپا به شدت کاهش یافت. استثنای اصلی، اقتصادهای بزرگ صادرکننده سوخت بودند که واردات آن‌ها با درآمدهای صادراتی قوی حفظ شد، زیرا قیمت انرژی براساس استانداردهای تاریخی بالا بود. تجارت جهانی در طول سال ۲۰۲۳ در جایگاهی بسیار بالاتر از سطح قبل از

¹ World Trade Organization

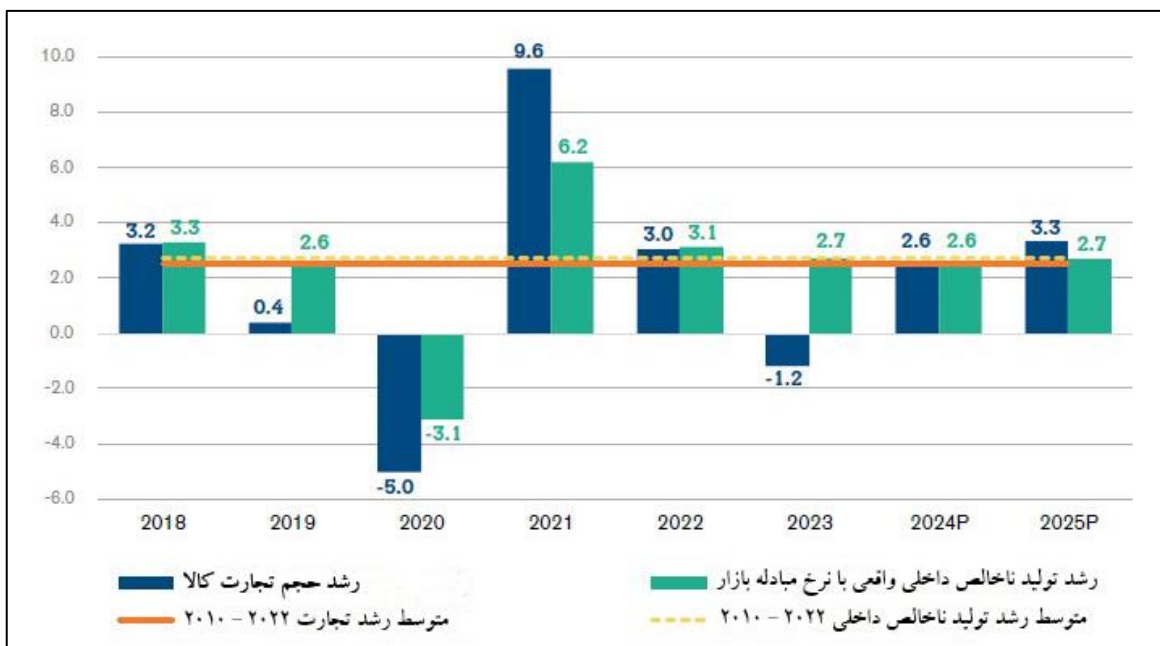
² Global Trade Outlook and Statistics

³ Ngozi Okonjo-Iweala

همه‌گیری کرونا قرار گرفت. تجارت جهانی، در سه ماهه چهارم در مقایسه با دوره مشابه در سال ۲۰۲۲ تقریباً بدون تغییر و در مقایسه با دوره مشابه در سال ۲۰۲۱ فقط اندکی افزایش یافت.

این گزارش تخمین می‌زند که رشد تولید ناخالص داخلی جهانی (GDP)^۱ براساس نرخ مبادله بازار در دو سال آینده و پس از کاهش از ۳.۱ درصد در سال ۲۰۲۲ به ۲.۷ درصد در سال ۲۰۲۳، تقریباً ثابت باقی می‌ماند و در سال ۲۰۲۴ به ۲.۶ درصد و در سال ۲۰۲۵ به ۲.۷ درصد خواهد رسید. تفاوت بین رشد ثابت تولید ناخالص داخلی واقعی و کاهش حجم تجارت واقعی کالاها با فشارهای تورمی مرتبط است که تأثیر کاهشی بر مصرف کالاها را تجاری، به ویژه در اروپا و آمریکای شمالی داشت.

نمودار ۱- حجم تجارت جهانی کالا و رشد تولید ناخالص داخلی طی سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۵ (درصد تغییر سالیانه).

خطرات منفی

این گزارش هشدار می‌دهد که تنش‌های ژئوپلیتیکی و ابهامات سیاسی می‌توانند جهش تجارت را محدود سازند. ممکن است قیمت مواد غذایی و انرژی دوباره در معرض افزایش قرار بگیرند که به رویدادهای ژئوپلیتیکی مرتبط است.

بخش تحلیلی ویژه این گزارش در مورد بحران دریای سرخ خاطرنشان می‌کند، اگرچه تأثیر اقتصادی اختلالات کانال سوئز که ناشی از مناقشه خاورمیانه است تاکنون نسبتاً محدود بوده با اینحال برخی از بخش‌ها

¹ Gross Domestic Product

مانند محصولات خودرو، کود و خرده‌فروشی، پیش از این تحت تأثیر تأخیرها و افزایش هزینه حمل و نقل قرار گرفته‌اند.

این گزارش داده‌های جدیدی را ارائه می‌نماید که نشان می‌دهد تنش‌های ژئوپلیتیکی، الگوهای تجاری را به صورت جزئی تحت تأثیر قرار داده، اما روند پایداری به سوی جهانی‌زدایی^۱ ایجاد نکرده‌اند. تجارت دوجانبه بین ایالات متحده و چین که در سال ۲۰۲۲ به بالاترین حد خود رسید، در سال ۲۰۲۳، ۳۰ درصد کمتر از تجارت آن‌ها با سایر نقاط جهان رشد کرد. علاوه بر این در کل سال ۲۰۲۳، تجارت جهانی کالاهای واسطه‌ای غیرسوختی که معیار مفیدی از وضعیت زنجیره‌های ارزش جهانی را ارائه می‌دهد، ۶ درصد کاهش داشت. همچنین ممکن است نشانه‌های پراکندگی در تجارت خدمات ظاهر شود: واردات اطلاعات، رایانه و خدمات مخابراتی (ICT)^۲ ایالات متحده از شرکای تجاری آمریکای شمالی (عمدتاً کانادا) از ۱۵.۷ درصد کل واردات ICT در سال ۲۰۱۸ به ۲۳ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافته، در حالیکه واردات همان خدمات توسط ایالات متحده از شرکای تجاری آسیایی (عمدتاً هند) از ۴۵.۱ درصد به ۳۲.۶ درصد کاهش را نشان می‌دهد. رالف اوسا^۳، اقتصاددان ارشد سازمان تجارت جهانی اظهار داشته: «برخی دولت‌ها نسبت به مزایای تجارت بدگمان‌تر شده‌اند و گام‌هایی با هدف تقویت مجدد تولید و تغییر تجارت به سمت کشورهای دوست برداشته‌اند. انعطاف‌پذیری تجارت نیز با اختلال در دو مسیر اصلی کشتیرانی جهان در حال محک خوردن است: کانال پاناما که تحت تأثیر کمبود آب شیرین قرار دارد و انحراف ترافیک از دریای سرخ. وجود اختلالات مداوم، تنش‌های ژئوپلیتیکی و ابهام در سیاست‌ها، چشم‌انداز تجارت را تهدید می‌کند.

تجارت خدمات

تجارت جهانی خدمات در سال ۲۰۲۳ علیرغم کاهش حمل و نقل بار، به لطف بهبود سفرهای بین‌المللی و افزایش خدمات دیجیتالی، ۹ درصد رشد کرد. انتظار می‌رود در سال ۲۰۲۴، رویدادهای ورزشی که در تابستان در اروپا برگزار می‌شود و همچنین تسهیل شرایط ویزا توسط کشورهای مختلف، گردشگری و حمل و نقل مسافر را تقویت کند.

صادرات جهانی خدمات دیجیتالی به ۴.۲۵ تریلیون دلار در سال ۲۰۲۳ افزایش یافت که ۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش و ۱۳.۸ درصد از صادرات جهانی کالا و خدمات را به خود اختصاص داده است. در سال ۲۰۲۳، ارزش این خدمات که از طریق شبکه‌های رایانه‌ای مبادله و شامل همه چیز از خدمات حرفه‌ای و مدیریتی گرفته تا پخش موسیقی و ویدئو، بازی‌های آنلاین و آموزش از راه دور می‌شوند، بیش از ۵۰ درصد

^۱ Deglobalization

^۲ Information, Computer, and Telecommunications (ICT)

^۳ Ralph Ossa

از سطح قبل از همه‌گیری کرونا فراتر رفت. در اروپا و آسیا که به ترتیب سهم بازار جهانی ۵۲.۴ و ۲۳.۸ درصد را در اختیار دارند، صادرات ۱۱ درصد و ۹ درصد افزایش یافته است. رشد در آفریقا (۱۳ درصد) و در آمریکای جنوبی، مرکزی و دریای کارائیب (۱۱ درصد) شتاب گرفت و از میانگین جهانی فراتر رفت. این دو منطقه که تنها ۰.۹ درصد و ۱.۶ درصد از صادرات جهانی را در سال ۲۰۲۳ تشکیل می‌دادند، در مسیر استفاده از تجارت خدمات دیجیتالی هستند.

چشم‌انداز تجارت منطقه‌ای

اگر پیش‌بینی‌های کنونی پابرجا باشد، صادرات آفریقا سریع‌تر از هر منطقه دیگری در سال ۲۰۲۴ رشد خواهد کرد و ۵.۳ درصد افزایش می‌یابد. این در حالی است که صادرات این قاره پس از همه‌گیری کووید-۱۹ در شرایط رکود باقی مانده بود.

رشد مورد انتظار منطقه کشورهای مستقل مشترک‌المنافع (CIS)^۱، بعد از کاهش صادرات منطقه بدلیل جنگ در اوکراین اندکی کمتر از ۵.۳ درصد است. آمریکای شمالی (۳.۶ درصد)، خاورمیانه (۳.۵ درصد) و آسیا (۳.۴ درصد) همگی باید شاهد رشد متوسط صادرات باشند، در حالیکه انتظار می‌رود آمریکای جنوبی با ۲.۶ درصد رشد کندتری داشته باشد. انتظار می‌رود صادرات اروپا بار دیگر با رشد تنها ۱.۷ درصدی، از صادرات سایر مناطق عقب باشد.

بنظر می‌رسد، رشد قابل توجه حجم واردات ۵.۶ درصدی در آسیا و ۴.۴ درصدی در آفریقا به افزایش تقاضای جهانی برای کالاهای مبادله شده در سال جاری کمک کند. با این حال، انتظار می‌رود همه مناطق دیگر شاهد رشد کمتر از میانگین واردات باشند، از جمله آمریکای جنوبی (۲.۷ درصد)، خاورمیانه (۱.۲ درصد)، آمریکای شمالی (۱ درصد)، اروپا (۰.۱ درصد) و منطقه CIS (۳.۸- درصد).

پیش‌بینی می‌شود صادرات کالاهای کشورهای کمتر توسعه یافته (LDC)^۲ در سال ۲۰۲۴، پیش از رسیدن به رشد ۴.۲ درصدی در سال ۲۰۲۵، به میزان ۲.۷ درصد رشد کند. در همین حال، پس از انقباض ۳.۵ درصدی در سال ۲۰۲۳، واردات کشورهای LDC امسال بایستی ۶ درصد و سال آینده ۶.۸ درصد رشد کند.

^۱ Commonwealth of Independent States (CIS)

^۲ Least-Developed Countries (LDC)

جدول ۱- حجم تجارت کالا و رشد تولید ناخالص داخلی طی سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۵
(درصد تغییر سالیانه).

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
حجم تجارت جهانی کالا	-5.0	9.6	3.0	-1.2	2.6	3.3
صادرات						
آمریکای شمالی	-9.2	6.4	3.8	3.7	3.6	3.7
آمریکای جنوبی	-5.0	6.6	2.9	1.9	2.6	1.4
اروپا	-7.7	8.1	3.7	-2.6	1.7	2.8
CIS	-1.0	-1.8	-2.1	-6.2	5.3	1.7
آفریقا	-7.2	4.2	-2.4	3.1	5.3	2.4
خاورمیانه	-6.5	-0.8	6.6	-1.6	3.5	2.2
آسیا	0.6	13.1	0.4	0.1	3.4	3.4
واردات						
آمریکای شمالی	-5.2	11.9	5.7	-2.0	1.0	3.3
آمریکای جنوبی	-9.6	24.8	4.2	-3.1	2.7	3.4
اروپا	-7.2	8.8	6.0	-4.7	0.1	3.1
CIS	-5.4	10.3	-6.1	18.8	-3.8	2.9
آفریقا	-15.5	7.4	8.8	-2.4	4.4	1.6
خاورمیانه	-9.7	13.8	14.1	9.8	1.2	2.1
آسیا	-1.0	10.5	-0.7	-0.6	5.6	4.7
تولید ناخالص داخلی جهانی براساس نرخ مبادله بازار	-3.1	6.2	3.1	2.7	2.6	2.7
آمریکای شمالی	-3.3	5.8	2.1	2.4	2.0	1.7
آمریکای جنوبی	-6.3	7.7	4.0	2.0	1.5	2.5
اروپا	-5.9	6.3	3.5	0.9	1.1	1.7
CIS	-2.4	5.5	0.1	3.5	2.6	1.9
آفریقا	-2.4	4.7	3.7	2.9	3.2	3.9
خاورمیانه	-3.9	4.1	6.5	1.6	2.7	3.4
آسیا	-0.7	6.5	3.3	4.2	4.0	3.8
کشورهای کمتر توسعه یافته						
حجم صادرات کالا	-1.0	-2.2	-1.1	4.1	2.7	4.2
حجم واردات کالا	-8.8	9.6	2.7	-3.5	6.0	6.8
تولید ناخالص داخلی واقعی براساس نرخ مبادله بازار	0.5	2.6	4.7	3.3	4.9	5.6

منبع

گزارش منتشر شده در وبسایت سازمان تجارت جهانی (www.wto.org).